

Том 15

Гуманітарні проблеми освіти

УДК 343.211.4

Бур'янова Г.В., студентка гр. 081М-16-1, юридичного факультету студентка гр. -081М-16-1, юридичного факультету**Науковий керівник: Пазиніч Юлія Миколаївна***(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпро, Україна)*

СПІВВІДНОШЕННЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ І ПРАВА

Співвідношення справедливості і права дуже актуальне питання, яким цікавляться не тільки правознавці, а й філософи, соціологи, вчені - представники інших громадських наук. Для сучасної ситуації характерна неоднозначність ставлення до справедливості, її місця в системі соціальних і державно-правових процесів. З одного боку, ідея справедливості пронизує людські потреби і інтереси, надаючи їм моральний і правовий ракурс, а з іншого - як це не парадоксально, але саме ідея справедливості піддається сьогодні критиці і превеликому сумніву. Сьогодні людство піддає абсолютному сумніву «теорію» справедливості для політико-правової діяльності держави і його інститутів. У цьому замкнутому колі губляться цінність і природно-правова природа справедливості (класичний правовий позитивізм). Існує й інший напрям критики, прихильники якого вважають, що захист справедливості, принципів свободи вимагає відмови від будь-яких самих справедливих заборон і приписів, потрібно відкинути всякий порядок примусу, а, отже, і будь-яку форму державно-правового співтовариства. Правда, останній згаданий напрям в принципі не відкидає ідею справедливості, але виступає проти правових умов її здійснення (і тут справедливість залишається незатребуваною). Потрібно зауважити, що в юридичній літературі існує думка про несумісність права і моралі, так як законодавець не в силах перетворити в право норми моралі. Більш того, має місце точка зору, згідно з якою постановка питання про визначення права через справедливість абсолютно неправомірна. Все це свідчить про складність і дискусійність даного питання [1].

Справедливість є вищою формою прояву права, законності, правової рівності, моральності. І тому більш правильне визначення поняття (ідеї) буде таким, що справедливість - це не тільки етична, філософська категорія, а й правове поняття, яке регулює конкретні суспільні відносини, санкціонує відповідні цим відносинам правила поведінки. Конкретне відображення поняття «справедливість» знаходить в правових нормах, а також в діях людей, державних чинників, які застосовують ці норми. Справедливість може грати різну роль по відношенню до правопорушника і законотворця громадянина. Справа в тому, що властивість права, як формальна справедливість вводить нас у світ природного права, причому в світ етичних цінностей і орієнтирів [2].

Справедливість - загальна моральна санкція спільного життя людей. Існують два значення поняття справедливості - широке і вузьке. Це розмежування запропонував Арістотель, чиє вчення про справедливість в своєму змісті зберігає значення до теперішнього часу. Право являється один з видів регуляторів суспільних відносин. В Енциклопедичному словнику Брокгауза і Ефрона вказувалося: *«право є сукупністю правил (норм), що визначають обов'язкові взаємні відносини людей в суспільстві»*, це визначення права вказує лише загальні обриси його змісту, між тим питання про суть права та його походження досі залишаються однією з невирішених в науці проблем [3].

Слід звернути увагу на те, що способом перетворення права в справедливість здійснюється за допомогою двох етапів:

- індивідуального (особистого справедливості) і громадського (вираз загального інтересу і добра);
- примусова форма або, що те ж саме, обов'язкове справедливості. Він є визначальним, перетворюючи особисту справедливість з суб'єктивної в об'єктивну,

захищену правовим законом. Синтез цих рівнів представляє цілісну природу справедливості, її зміст. Слід також сказати, що справедливість має конкретно-історичний характер, в якому конкретне співвідношення класових сил грає дуже важливу роль. Разом з тим, конкретно-історичний підхід у пізнанні справедливості не применшує значення загальних соціологічних ідей, виражених в ній [4].

Потрібно також звернути увагу на те, що право невіддільне від справедливості: вона є серцевина права. Справедливість, як основний принцип права, внутрішньо властива йому, оскільки право посуті є приписом, що вимагає від кожного з нас діяти по справедливості. Не випадково слова «правильне», «правда», «справедливість» і «право» мають один корінь; звідси ж і тотожність давньоримських понять «jus» (право) і «justitia» (справедливість) [5].

Сутність права полягає в тому, що воно - спосіб (інструмент, форма) встановлення справедливого балансу інтересів всіх і кожного: індивідів, соціальних верств, класів, соціальних спільнот і утворень. Тільки цей момент є мірилом (критерієм) відповідності писаного (позитивного) права будь-якої країни загальну природу і сутності права, як такого. Тільки облік і узгодження інтересів всіх соціальних суб'єктів (індивідуальних і колективних) виступає справжньою основою і гарантією здійснення правових приписів. У той же час навіть найсправедливіший соціальний компроміс в силу самої природи компромісу (в будь-якому випадку передбачає відступ від «свого» інтересу на користь загального) потенційно містить в собі можливість відходу від умов і правил компромісного рішення, яким за своєю природою право і є. Ось саме в таких випадках право і проявляє свої можливості щодо примусової реалізації власних приписів: «справедливість, не підтримана силою, немічна» (Блез Паскаль).

Однак, підкреслимо ще раз, хоча примусовість і є об'єктивною властивістю права, не вона, а справедливість визначає його сутність. Право, таким чином, спирається на справедливість, а не на силу – на силу спирається свавілля.

Список використаної літератури:

1. Понятие права. Concept of Law/Т.Л.А. Харт; под общ. ред. Е.В.Афонасина, С.В.Моисеева; пер. с англ. – Санкт-Петербург, 2007 – 301с.
2. К проблеме справедливости в праве: очерк философии права/ Дербин А.П. – Мн., 2004 – 58с.
3. Справедливость и развитие: доклад о мировом развитии, [пер. с англ. И.П.Гуровой и др.; ред. А.В.Бондаренко] – М., 2006 – 298с.
4. Политическая философия: от концепций к теориям/ Алексеева Т.А., учеб. пособие - М., 2007 – 399с.
5. Теория права и государства. Под ред. проф. Г.Н.Манова. учебник для вузов. – М.,1996. – 336с.

УДК 345.225

Бур'янова Г.В., студентка гр. 081м-16-1, юридичного факультету**Науковий керівник: Пазиніч Юлія Миколаївна***(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпро, Україна)***ОСОБЛИВОСТІ СТАНУ АФЕКТА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ**

Тривалий час спостерігається тенденція у законодавстві, коли законодавець надає вагомому кримінально-правового значення емоційним станам, в яких перебуває особа, яка вчиняє злочин, що реально впливають на здатність суб'єкта злочину усвідомлювати свої діяння та (або) керувати ними. Перш за все, слід зазначити найважливіший фактор такого стану - безумовно, сильне душевне хвилювання. Дане поняття не є новизною, ні для кримінального законодавства України, ні для кримінально-правової науки в цілому. Увагу багатьох вчених привертала та повертає ця тема, серед яких: М.І. Бажанова, Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова, С.В. Бородіна, В.М. Бурдіна, О.В. Бурка, В.К. Грищука, Н.О. Гуторової, М.І. Загородникова, Т.В. Кондрашової, М.Й. Коржанського, О.М. Костенка, М.В. Костицького, І.М. Крутова, М.І. Мельника, П.П. Михайленка, В.О. Навроцького, В.І. Осадчого, М.І. Панова, О.М. Попова, І.П. Портнова, О.І. Рарога, Л.А. Рогачевського, Б.В. Сідорова, О.Д. Сітковської, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, В.І. Ткаченка, Т.Г. Шавгулідзе, Н.М. Ярмиш, С.С. Яценка та ін. Досліджувалася дана проблематика в основному у наукових статтях або ж розглядалася при аналізі питань кримінальної відповідальності за злочини, вчинені в такому стані. Незважаючи на доволі значний науковий інтерес до вказаної проблеми, є підстави вважати, що учені поки що не запропонували прийнятну дефініцію поняття «стан сильного душевного хвилювання», не визначили обсяг та зміст цього поняття. Окрім цього, враховуючи низку чинників, зокрема, (прийняття Кримінального кодексу України (далі КК України), значні досягнення у психологічній науці, сучасні тенденції у судовій практиці тощо), ряд викладених у юридичній літературі теоретичних положень стали спірними або такими, що потребують додаткового поглибленого аналізу.

Стан сильного душевного хвилювання передбачений нормами чинного Кримінального кодексу України, рядом міжнародних нормативно-правових актів, а також законодавством зарубіжних країн. Відповідно до ч.7 ст. 66 КК України, вчинення злочину під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного неправомірними або аморальними діями потерпілого, відносяться до обставин, що пом'якшують покарання [1]. Афект (лат. *Affectus* — пристрасть, душевне хвилювання) — надто сильний і відносно короточасний за тривалістю емоційний процес (лють, жах, відчай, екстаз), під час якого знижується ступінь самоволодіння: дії та вчинки здійснюються за особливою емоційною логікою, а не за логікою розуму [2]. Афект, як і будь-який інший емоційний процес, являє собою психофізіологічний процес внутрішньої регуляції діяльності, і відображає несвідому суб'єктивну оцінку поточної ситуації. Його унікальними характеристиками є короточасність і висока інтенсивність, в поєднанні з вираженими проявами в поведінці і роботі внутрішніх органів. Фахівці проводять відмінність між поняттям «афект» і поняттями «почуття», «емоція», «настрій» і «переживання». Від почуттів, настроїв і емоцій афекти відрізняються насамперед інтенсивністю і короточасністю [3]. Афекти можуть відрізнятися один від одного по силі, починаючи від найбільш слабких і контрольованих свідомо, закінчуючи патологічними, які повністю виключають можливість свідомого контролю. Як і всі емоційні процеси, афекти відображають суб'єктивну оцінку, значущість чого-небудь.

Так, у судах відповідно до аналізу судової практики, по-різному вирішують питання, чи має місце стан сильного душевного хвилювання, якщо у висновку комплексної психолого-психіатричної експертизи констатується, що особа на час вчинення діяння перебувала, наприклад, у стані стресу чи фрустрації (від лат. *frustratio* — омана, марне очікування) — психічний стан людини, що виражається в характерних переживаннях і поведінці і те, що викликається об'єктивно непереборними (або суб'єктивно сприйнятими як непереборні) труднощами на шляху до досягнення мети і розбіжності реальності з очікуваннями суб'єкта. Фрустрація – це є своєрідний емоційний стан, характерною ознакою якого є дезорганізація свідомості та діяльності в стані безнадійності, втрати перспективи. М. Д. Левітов називає такі різновиди фрустрації, як агресивність, діяльність за інерцією, депресивні стани, характерними для яких є сум, невпевненість, безсилля, відчай) [4].

Отже, важливим в розумінні стану сильного душевного хвилювання є саме комплексне дослідження кримінально-правового та психологічного аспектів стану сильного душевного хвилювання, в результаті якого, дозволить з'ясувати характерні правові та психологічні ознаки зазначеного стану, а відтак забезпечити правильне застосування норм кримінального законодавства. Необхідно запам'ятати, у психології виділяють три види стану афекту: патологічний; фізіологічний на патологічному ґрунті; фізіологічний. Патологічний стан афекту потребує лікування, а тому такі люди не несуть відповідальності за свої дії і визнаються неосудними. Фізіологічний афект на патологічній основі виникає у людей, які мають психічні відхилення (неврастеніки, психопати). Тоді як фізіологічний афект розглядається, як сильний емоційний стан, що раптово виникає у відповідь на стрес, розлад, тому людина усвідомлює сенс скоєних дій, але ніяк не може їх контролювати. У залежності від впливу на активність, афекти поділяються також на стенічні та астеничні. Стенічні афекти спонукають до активної діяльності, мобілізують сили людини ([гнів](#), [захват](#) та інші). Астеничні афекти розслаблюють або паралізують сили ([безсилля](#), [жах](#) та інші) (стенічність). Доводиться, що для наявності аналізованої обставини, яка пом'якшує покарання, визначальним є саме факт перебування винного в стані такого сильного душевного хвилювання незважаючи проти кого були спрямовані неправомірні або аморальні діяння, які обумовили виникнення такого стану (проти винного чи його близьких) і правоохоронюваним інтересам, якої особи винний заподіяв шкоду (особи, поведінка якої обумовила виникнення такого стану, читретьої особи).

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України (із змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2016 року).–Х. :Одіссей, 2016.–232 с.
2. Психологічний словник / за редакцією Войтка В. І. — Київ : Вища школа, 1982. — С. 205.
3. Авраменко Олексій Володимирович. Стан сильного душевного хвилювання: кримінально-правові та психологічні аспекти : Дис... канд. наук: 12.00.08 - 2008.
4. «Вісник Верховного Суду України», N 3, травень - червень, 2001 р.

УДК 378

Дерець В.О. студентка гр. 011м

Науковий керівник: проф. Шабанова Ю.О., д. філос. н., зав. кафедри філософії і педагогіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет, м. Дніпро, Україна)

ПРИНЦИПИ ШКОЛИ МОНТЕССОРІ В ОПАНУВАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Педагогіка Монтессорі — система педагогічного виховання, запропонована в першій половині ХХ століття італійським педагогом, ученим і мислителем Марією Монтессорі. Філософська основа цієї системи — це переконання, що, надаючи учню відповідну освіту і необхідну свободу, забезпечуючи його потреби та виховуючи в ній впевненість у власних силах, любов до життя, повагу, у відповідь можна очікувати такого ж ставлення та можливості реалізації особистості у повній мірі.

Задача методу полягає у підготовці дитини до життя, а не до навчання. Монтессорі-культура міцно побудована на незалежності мислення і дій та повазі до себе, однолітків, викладачів, старших і світу навколо. Вважається, що, маючи впевненість і повагу, учень виростає в дорослого, який досягне великих здобутків.

Звідси випливає, що філософія цієї педагогіки спрямована на роботу саме з дітьми, та як же цей напрям педагогіки використати в умовах опанування іноземної мови в технічних університетах? Та чи й можливо, чи потрібно це взагалі?

Філософія взаємної поваги, любові до життя, до світу, свобода суджень та внутрішня свобода кожного студента, впевненість в собі та своїх силах вже виступає чудовими передумовами для формування духовної, морально цілісної особистості. Якщо до цього додати ще й якісну освіту, практичні навички, то в результаті ми отримуємо висококваліфікованого, духовно розвиненого, освіченого фахівця. А чи хіба не саме це є на меті у кожного навчального закладу, у кожного педагога?

Принципи цієї педагогічної філософії злегкістю можливо перенести з дитячої аудиторії на студентство. Взаємоповага є ключовим елементом у взаємодії в системі «викладач-студент». Зворотній зв'язок є запорукою якості отримуваної освіти. Викладачу необхідно відтворювати в аудиторії атмосферу легкості, довіри, взаємоповаги та впевненості в собі, адже вивчення іноземних мов потребує чи не абияких зусиль. Студенти нерідко зтикаються з проблемами невпевненості в собі під час тих чи інших мовленнєвих вправ. Взаємодопомога студентів під час опанування іноземних мов є прекрасною вправою для групової діяльності та якісного засвоєння матеріалу, розвиває вміння працювати в команді, гуртом розв'язувати ті чи інші питання.

Також слід звернути увагу на поняття, що особливо виокремила Марія Монтессорі – підготовлене середовище. Підготовлене середовище в межах цієї педагогічної філософії це 5 зон, котрі розділяють класну кімнату чи кабінет, а саме: зона навичок практичного життя, зона сенсорики, зона математики, зона розвитку мовлення та зона космічного виховання. Яким же чиним побудувати систему опанування іноземних мов використовуючи ці принципи?

На мою думку зовсім не обов'язково розділяти кабінет на ці зони буквально, потрібно лише побудувати навчальний процес таким чином, щоб охопити, втілити головну думку, задум, ідею кожної з цих зон.

Так звані зони, виокремлені Монтессорі, це ті самі шляхи, методи пізнання, дитиною, студентом, людиною тієї інформації, того матеріалу, котрий необхідно засвоїти найбільш звичним, зрозумілим, прийнятним шляхом, що і є запорукою отримання якісної освіти, розвитку в цілому та вивчення та засвоєння практичних вмінь та навичок.

Зона навичок практичного життя. Педагогіка Марії Монтессорі передбачає гармонійне підведення студентів до самостійного з'ясування цілей навчання, практичного застосування в подальшому житті. Умовна зона практичних навичок це прекрасна можливість показати студентам задля чого, власне їм необхідно, задля чого їм корисно вивчати ту чи іншу мову, адже під час будь-якого освітнього процесу велику роль відіграє саме мотивація.

Цей принцип можливо реалізувати шляхом практичного застосування іноземної мови під час конференцій, перемовин, прочитання тієї чи іншої літератури професійного спрямування, застосування знань іноземних мов в повсякденному житті та багато-багато інше.

Зона сенсорики. Під час навчання по цьому принципу, слід використати такий різновид вправ, як аудіальні вправи, візуальні вправи, картки, відео, кінетичні вправи на засвоєння нової лексики, тощо. Таким чином, ми залучимо всі органи сприйняття людини задля більш ефективного розуміння, запам'ятання та засвоєння інформації та матеріалу.

Зона математики. До вищої школи студенти приходять вже з розумінням абстракції чисел, поняття кількості, понять алгоритмів та закономірностей. Цілком відомо, що вивчення будь-якої мови має свій алгоритм. Вміння мислити абстрактно, вміння знаходити закономірності тільки допоможуть у вивченні будь-якої іноземної мови у подальшій діяльності.

Зона мовлення. Ця зона як ніяка інша широко застосовується студентами у повсякденному житті та саме ця сфера для деяких є найбільшою проблемою. Мовленнєві вправи в процесі опанування іноземної мови є так званим практичним вмінням. Це можуть бути різноманітні групові заняття, завдання, конкурси, котрі передбачають активне, невимушене спілкування іноземною мовою. Дуже корисно спілкуватися з носіями тієї мови, що вивчаєш, це допоможе студентам більше зрозуміти алгоритм мови вцілому та допоможе пізнати інші культури, що знаходять своє відображення у 5-й зоні, зоні космічного розвитку.

Зона космічного розвитку має на меті ознайомити студента з культурами народів світу, навчити його жити в гармонії, любові та повазі до інших, до природи, світу. Це можуть бути екскурси в історію на мові, котру вивчаємо, екскурсії на зони виробництва, чи заводи, місця професійного спрямування, тощо.

З вищеописаного стає зрозумілим, що лише тісний взаємозв'язок слугуватиме не тільки опануванню та засвоєнню тієї чи іншої мови, а й сприятиме розвитку особистісних, етичних, моральних якостей студентства.

Перелік посилань

1. Монтессорі М. Руководство к моему методу. М. Типолитограф. Т-ва И. Н. Кушнерев и К, 1916. — 64с

УДК 37.013.73

Захарчук О.Ф. к. філос. н., доцент кафедри філософії і педагогіки
(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпро, Україна)

ГУМАНІТАРНА ОСВІТА ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Як зазначено в аналітичній записці Національного інституту стратегічних досліджень «Людський капітал у національному багатстві світового співавторства складає 64 %, природний капітал – 20 %, а фізичний лише 16 %. Питома вага людського капіталу у розвинених країнах (Фінляндія, Швейцарія, Німеччина, Японія, США) становить до 80 % їхнього національного багатства. Основний приріст національного багатства визначається сьогодні, передусім, умовами, створеними для розкриття людського потенціалу. Однією із найважливіших умов такого розкриття, беззаперечно, виступає освіта» [1].

Отже, навіть з точки зору формальних, кількісних характеристик в межах сучасного дискурсу можна казати про переважне значення гуманітарної складової в системі сучасної освіти. Ніхто, принаймні публічно, не заперечує пріоритетне значення гуманітарної проблематики для вирішення широкого колу проблем, зокрема і у сфері освіти. Тим не менш, розуміння, або декларування важливості вирішення проблем розвитку людини не веде автоматично до розв'язання цих проблем. Звісно, що в кожній країні існує своя специфіка.

Сучасна українська держава, яка стала на шлях євроінтеграції опинилася перед багатьма викликами пов'язаними з процесом реформування практично усіх сфер діяльності, зокрема і освітньої діяльності.

У європейському світогляді інтелект, освіта, професійний досвід, соціальна мобільність беззаперечно визнаються головною складовою національного багатства та основним ресурсом соціально-економічного розвитку. Останніми десятиріччями до цих традиційних індикаторів конкурентоспроможності додалась здатність до креативності та інновацій у професійній діяльності і соціальному житті, запорукою якої є високий творчий потенціал суспільства. Виходячи зі свого європейського вибору Україна започатковує процес змін, поділяючи основні ідеї і принципи Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і Європейської соціальної хартії, покладаючи в основу свого подальшого розвитку інтереси людини, її прагнення жити і творити в гармонії зі своїми цінностями, із суспільством і природою. Українській державі необхідна цілісна політика гуманітарного розвитку, адекватна модернізаційним викликам.

Для сучасної вітчизняної системи освіти постає актуальне питання: Яким чином можливо здійснити усі ці необхідні кроки для модернізації країни? Звісно це відкрите питання, воно є змістом сучасної суспільної дискусії, отже будь-яка відповідь на нього поки що носить не остаточний, а гіпотетичний характер.

Уявляється, що сам по собі обраний країною європейський вектор розвитку не може бути метою вітчизняних трансформацій, це лише інструмент, засіб досягнення певної мети.

Отже, важливе значення для ефективності цілепокладаючих пріоритетів сучасної освіти має світоглядний формат мислення. Якщо мислення витлумачується лише як процес відображення, а не мислєдїяльності, то в структурі освітнього цілепокладання навряд чи знайдеться місце для визначення розвиваючої мети навчання, оскільки залежність розвитку особистості від процесу відображення та його результатів не лише не встановлена на практиці, а й не обґрунтована навіть на рівні дискурсу.

Парадигмальні пріоритети вітчизняної освіти мають враховувати, що «смісловим стрижнем нового світорозуміння є нелінійне мислення. Найперше воно

означає відмову мислити все існуюче згідно з логікою прямої, непорушаної причинно-наслідкової послідовності [2, с. 322]». «Класичний об'єкт характеризується наступними рисами: а) є рівноважною системою, що базується на деякій основі (певний тип економіки, релігії та ін.); б) містить стабільний центр (ядро) і більш динамічну периферію, відношення яких описується в термінах «сутність – явище»; в) достатньо автономний по відношенню до впливів навколишнього середовища (постулат про примат «внутрішніх закономірностей»). Сучасне суспільство не відповідає ознакам класичного «об'єкта» [3, с. 101]».

Таким чином, вирішення актуальних завдань які зараз стають перед українським суспільством і системою освіти зокрема, можуть бути вирішені, якщо цінність людини та її творчій розвиток стануть не лише декларативними гаслами, а справжніми цінностями для суспільства. Зрозуміло, що втіленню цього ідеалу в життя повинні сприяти, в першу чергу, гуманітарні дисципліни, які покликані сприяти розвитку людини спираючись на аксіологічні засади. Саме аксіологічний підхід слід визнати пріоритетним для вирішення цілей і завдань освітньої діяльності та і для суспільства взагалі. В цьому контексті важливим завданням гуманітарної освіти уявляється ствердження ідеї самоцінності освіти, а не тільки популяризація її утилітарного значення.

В цілому, можна зробити висновок, що якщо освіта зможе вирішити головну проблему – формування творчої, моральної людини, інші практичні питання також будуть успішно вирішуватися. А для того щоб освіта, гуманітарна освіта змогла вирішити цю проблему, можливо, і українському суспільству і державі слід більш послідовно працювати над формулюванням власної освітньої парадигми, конкурентоспроможність якої, в першу чергу, повинна визначатися не відповідністю формальним стандартам, а концептуальним і самобутнім її наповненням.

Перелік посилань

1. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті / Аналітична записка; Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1693/>. – Назва з екрана.
2. Веймер Д.Л., Вайнінг Е.Р. Аналіз політики : Концепції і практика. [Текст]: / Д.Л. Веймер, Е.Р. Вайнінг. – К. : Основи, 2000. – 254 с.
3. Морозов С.О. Філософські засади нової парадигми освіти. [Текст]: / С.О. Морозов // Вісник національного університету водного господарства та природокористування. Збірник наукових праць. – Рівне, 2008. – Вип. 2 (42). – Частина 2. – С. 101–103.

УДК 371.315

Пазиніч О.В., студент гр. КНіт-13-2*(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпро, Україна)***ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ПРИ РОЗРОБЦІ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ**

Дистанційне навчання є альтернативною формою отримання знань, що набуває зараз широкого розповсюдження в світі та Україні та ґрунтується на використанні не тільки традиційних методів навчання, а й нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, що може відбуватися будь-де і будь-коли за умови доступу до мережі Інтернет та вміння вчитися самостійно. Дистанційне навчання дає змогу широким верствам населення незалежно від їх матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я здобувати повноцінну освіту, отримувати другу вищу освіту, підвищувати кваліфікацію співробітників.

В освітньому процесі дистанційного навчання мають використовуватися **наступні засоби навчання:**

- книги (в паперовій і електронній формах);
- навчальні матеріали в мережі;
- комп'ютерні навчальні системи в звичайному і мультимедійному варіантах;
- аудіо навчально-інформаційні матеріали;
- відео навчально-інформаційні матеріали;
- лабораторні дистанційні практикуми;
- тренажери;
- бази даних і знань з віддаленим доступом;
- електронні бібліотеки з віддаленим доступом;
- дидактичні матеріали на основі експертних навчальних систем;
- різноманітні телекомунікаційні системи.

Всі ці засоби навчання мають бути проаналізовані з точки зору змісту, обсягу, логіки викладення матеріалу, якості наочного матеріалу, особливостей сприйняття інформації відповідно до сучасних дидактичних концепцій таких як: теорія поетапного формування розумових дій (ТПФРД), програмоване, проблемне і розвиваюче навчання (П.Я.Гальперін, Л.В.Занков, В.В.Давидов, В.П.Беспалько, М.І.Махмутов, І.Я.Лернер тощо); теорія сучасних технологій голландського психолога Карла ван Парререна; ранні концептуальні теорії дистанційного навчання Р. Елінга, О.Петерса, що характеризуються спрямованістю на студента як активного учасника навчального процесу, який самостійно створює свій навчальний простір та розглядають викладача та навчальний заклад як інформаційне джерело; теорії автономії та незалежності Рудольфа Елінга, де дистанційне навчання розглядається як багатовимірна система процесів навчання і зв'язку за допомогою штучного сигналу-носія та виділяються виміри цієї системи; та сучасні теорії дистанційного навчання, насамперед, теорії реінтеграції актів викладання і вивчення Десмонда Кігена, теорії еквівалентності дистанційного навчання Майкла Сімонсона та Дага Шейла, тривимірну теорію дистанційного навчання Джона Вердьюїна та Томаса Кларка.

Таким чином, ефективність дистанційного навчання залежить від якості використаних матеріалів (учбових курсів, методичних розробок тощо) і майстерності педагогів та викладачів-тьюторів, що беруть участь в цьому процесі. Тому при розробці дистанційного курсу, педагогічна та змістовна організація дистанційного навчання (як на етапі проектування курсу, так і в процесі його використання) є пріоритетною, що обумовлює важливість концептуальних педагогічних положень, на яких передбачається будувати сучасний курс дистанційного навчання

Перелік посилань

Азюковський О.О. Структурування матеріалу інформаційного сегменту навчального закладу під час розгортання системи дистанційного доступу до освітніх послуг // Вища освіта України. Додаток 2, том II (27). Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К., 2011. – С. 12-18.

УДК. 378.096

Коханська Т.В., методист 1-ї категорії

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

РОЗВИТОК ТА ПОШИРЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми впровадження та поширення дистанційної освіти в Україні зумовлена розвитком сучасних технічних засобів інформації, а також соціальними проблемами та реформами, що проходять в країні, в тому числі у вищій освіті. Сьогодні можна впевнено стверджувати, що й на теренах нашої країни цій формі навчання належить майбутнє. Звичайно розгалуженість національних та регіональних особливостей не дозволить впроваджувати структуру та організацію навчального процесу інших країн. Необхідно проаналізувати світовий та вітчизняний досвід, зробити висновки та рухатися вперед. Факт того, що дистанційна освіта є ринковою, конкурентоспроможною формою, яка сприяє гуманізації та лібералізації освіти визнано всією міжнародною спільнотою.

Соціальні-мережі, інтернет-спільноти, що використовуються для обміну професійним досвідом, навчальні портали та інформаційно-навчальні ресурси у поєднанні із сервісами пошукових систем стали ефективним інструментом не тільки для самонавчання, а також виявилися основою для організації дистанційного навчання.

Останнім часом для організації дистанційного навчання все більшого розповсюдження набувають програмно-інструментальні платформи. Однією з таких платформ є MOODLE

Система управління навчальними ресурсами платформи MOODLE побудована на основі web- та клієнт-серверних технологій, які забезпечують використання учасниками навчання програм і ресурсів, що знаходяться на сервері, за допомогою web – браузера.

Навчальний курс в системі MOODLE включає сукупність навчальних матеріалів, достатніх для успішного вивчення дисципліни, засоби зберігання, доставки навчальних матеріалів і засоби організації, контролю та обліку навчальної діяльності слухачів.

Сьогодні всі міжнародні та національні стандарти в основу навчання покладають самостійну роботу учнів (студентів, аспірантів, слухачів) під керівництвом викладача (тьютора). Цього ж принципу дотримується і система дистанційного навчання MOODLE. Вона містить значну кількість інтерактивних елементів, які орієнтовані на активну взаємодію між учасниками навчання (слухач-викладач, слухач-слухач, слухач-слухачі). До них належать:

- лекція (урок) – це інструмент, що дає можливість викладати матеріал у різних формах;
- завдання – дозволяє викладачу ставити слухачам (студентам) задачі, які вимагають підготовки відповіді в електронному вигляді та її завантаження на сервер, або відправлення електронною поштою;
- опитування – цей засіб надає можливість проводити швидко опитування та підтримувати вироблення спільної думки;
- Wiki – інструмент, що забезпечує організацію групової діяльності;
- глосарій – дозволяє створювати основні словники;
- тести – даний інструмент дозволяє викладачу створювати набір різноманітних тестових запитань.

Для всіх елементів навчального курсу існує оцінювання. Всі результати можливо передивитись на сторінці оцінок.

Також важливе значення в системі MOODLE займає комунікативний компонент. За допомогою таких засобів як форум, чат та обмін повідомленнями всі учасники навчального процесу можуть вільно спілкуватись, обговорювати та дискутувати.

Висновки. Дистанційне навчання - засноване на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях навчання й підвищення кваліфікації. Дистанційні технології навчання можна розглядати як природний етап еволюції традиційної системи освіти від дошки з крейдою до електронної дошки й комп'ютерних навчальних систем, від книжкової бібліотеки до електронної, від звичайної аудиторії до віртуальної аудиторії.

Дистанційна освіта - стала справжньою новацією ХХІ століття. Віртуальний курс лекцій дозволяє скоротити або розтягти час навчання за своїм розсудом. Ефективність дистанційного навчання полягає і в тому, що можливість навчатися дистанційно не обмежує можливості навчатися й удосконалюватися в професійній діяльності під час роботи на підприємстві.

Серед переваг такого навчання називається можливість займатися в будь-якому місці, де є комп'ютер, матеріал відповідає всім вимогам, які пред'являються до студентів будь-якого вузу, крім того, у студента є можливість виконувати завдання в зручний для нього час. Серед недоліків - процес виконання завдань залишається за кадром. Теоретично їх може зробити хтось інший.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформаційний вісник Вища освіта №17/2005.
2. Сайт Українського центра дистанційного навчання. www.distance-learning.com.ua

УДК 371.315

Пазиніч Ю.М., доцент кафедри філософії і педагогіки*(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпро, Україна)*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Серед основних проблем розвитку дистанційного навчання є створення нових методів і технологій навчання, що відповідають телекомунікаційному середовищу спілкування, де студенти не просто пасивні споживачі інформації, а й створюють власне розуміння предметного змісту в процесі навчання. Дидактичні і методичні питання дистанційної освіти до теперішнього моменту не мають належного психологічного обґрунтування. Тому метою роботи є обґрунтувати психолого-педагогічних умов забезпечення дистанційного навчання

Дистанційні курси мають бути розроблені з урахуванням можливості впровадження новітніх педагогічних, психологічних та методичних розробок:

- гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань – підказок тощо;

- зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;

- модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;

- економічна ефективність – метод навчання дешевший, ніж традиційні, завдяки ефективному використанню навчальних приміщень, полегшеному коригуванню електронних навчальних матеріалів та мультимедіа до них;

- можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;

- інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;

- більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;

- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Різні курси можна вивчати в різних навчальних закладах світу.

Однак залишається проблема ідентифікації студента при проведенні контрольного тестування.

До основних напрямків психологічних досліджень в області дистанційної освіти належать:

- 1) Подолання психолого-педагогічних проблем, пов'язаних з психологічним бар'єром щодо розробки навчально-методичних матеріалів і захисту прав на інтелектуальну власність викладача – розробника дистанційного курсу.
- 2) Вивчення психологічних умов, необхідних для успішного навчання в системі дистанційної освіти (питання про психологічні особливості, властивості і якості, необхідні людині для одержання саме дистанційної освіти) та виділення інтегративних особистісних характеристик (визначених показників розумового розвитку, особливостей модальності сприйняття інформації, темпераментальних характеристик, особистісних якостей – не лише професійно значимих для обраної спеціальності, але і важливих для успішного навчання в комп'ютерному середовищі; наявності умінь і навичок

- користування телекомунікаційними комп'ютерними мережами і програмними додатками).
- 3) Оцінювання методичних (програмних) засобів і форм навчання з погляду психологічних особливостей взаємодії структури «система дистанційної освіти – студент» (для досягнення цієї мети необхідно вивчити всі наявні наробітки в області психології засобів навчання стосовно до комп'ютерних систем і на основі цього виробити систему вимог, які повинні задовольняти методичні засоби, що використовуються в дистанційній освіті).
 - 4) Психологічний аналіз наявних на даний час методичних засобів, що використовуються для навчання в системі дистанційної освіти, на предмет їхньої психолого-педагогічної адекватності заданим цілям і задачам.
 - 5) Розробка методів дистанційної психологічної діагностики абітурієнтів, що бажають навчатися в системі дистанційної освіти; створення блоків психодіагностичних методик, їхнє переведення в електронний вигляд.
 - 6) Створення методів і практичного психологічного інструментарію для вирішення проблеми ідентифікації студентів, що особливо важливо при проведенні контрольного тестування по мережі.

При реалізації дистанційного навчання необхідно враховувати психологічні (медико-психологічні) проблеми – проблеми фізичного, психічного і соціального здоров'я людини, які виникають при використанні комп'ютерної техніки:

1. Відсутність емоційної підтримки студентів через невізуалізацію партнера по спілкуванню. Підміна "суб'єкта" спілкування на "об'єкт" (комп'ютер) створюють перешкоду для усвідомлення і розуміння змісту освіти. В екстремальній-стресовій ситуації не розуміння змісту навчальної програми, студент змушений удатися до пошуку і заміни партнера по спілкуванню, тобто "об'єкта" на "суб'єкт".
2. Немоżliвість нервово-психічного розвантаження в процесі навчання, чи зняття нервово-психічної напруги. Будь-яка продуктивна діяльність викликає фізичну і нервово-психічну напругу, що саме по собі є закономірним фактом життєдіяльності всякого організму. Однак саморегулююча функція блокується часом вимогами вчителя. Ідеальний варіант організації освіти за допомогою інформаційних технологій припускає організацію релаксуючих процедур.
3. Заданий алгоритм педагогічного процесу обмежує творчого мислення.
4. Проблема адекватного оперативного реагування студента.

Отже, не слід недооцінювати психологічні процеси особистості, що являються основою учбово-пізнавальної діяльності. Тому в ході дистанційного навчання їх необхідно дотримуватися, враховуючи при цьому специфіку дистанційного навчання, що кардинально підвищує інтерактивність освітнього процесу. Як і будь-яка форма навчання, дистанційна, теж вимагає створення психологічної бази, без якої не можна говорити про якість навчального процесу. Впровадження елементів дистанційного навчання показало важливість розробок курсів дистанційного навчання, з урахуванням ряду психологічних принципів, які впливають на якість дистанційного навчання.

Перелік посилань

1. Азюковський О.О. Система дистанційного доступу до освітніх послуг навчального закладу // Науковий вісник. Збірник наук.праць. № 11-12. – Одеса: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, 2011. - С.29-33 (Фахове видання)
(Фахове видання)
2. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи. - Київ: НТУУ "КПІ", 2007

УДК 378.147

Раціна Т.В., методист I категорії науково-методичного відділу
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпро, Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ІНТЕНСИФІКАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сучасні соціально-економічні тенденції розвитку суспільства вимагають формування високопрофесійних фахівців будь-якого напрямку. Трансформаційні процеси в українському суспільстві торкнулись також і професійної підготовки майбутніх фахівців технічних вищих навчальних закладів. Сучасна вища школа має сприяти розвитку демократичної культури, формуванню необхідних для проживання у європейському співтоваристві компетентностей, політико-правових і соціально-економічних знань. Діяльність всієї вищої школи, викладачів, студентів усе більшою мірою починає залежати від їх інформованості і здатності ефективно використовувати наявну інформацію у своїй майбутній діяльності.

Невід'ємною частиною педагогічного процесу є навчально-виховний процес, тому важливими завданнями є його оптимізація та інтенсифікація. Оптимізація навчального процесу в вищому навчальному закладі передбачає, як відомо, вибір оптимальних варіантів діяльності викладача в конкретних умовах застосування своїх професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, оскільки сам термін «оптимальний» означає найбільш відповідний вид або вибір діяльності в певних умовах і відповідно до поставлених завдань діяльності [1].

Сучасний етап розвитку науки уможливив теоретичне обґрунтування сутності оптимізації навчання на основі системного підходу. Розвиток принципу системності пов'язаний із загальними принципами побудови системних об'єктів та визначенням їх властивостей. Перед вибором оптимального варіанту навчання необхідно провести самоаналіз освітньої діяльності вищого навчального закладу: проаналізувати зміст навчальних програм, результати навчального процесу і часові витрати на їх досягнення, якість підготовки майбутніх фахівців, професійний і науковий розвиток викладачів, умови для здійснення освітньої діяльності (у тому числі фонди бібліотеки, комп'ютерне забезпечення); конкретизувати цілі і завдання навчання; здійснити вибір форми і методів навчання.

Серед заходів підвищення ефективності навчального процесу важливе місце посідає оптимізація змісту навчальних дисциплін. Вона передбачає:

- раціональний відбір навчального матеріалу з чітким вивчення і аналізу професійної освітньої програми за фахом (навчального плану, навчальних програм), підбору навчального матеріалу;
- концентрацію аудиторних занять на початковому етапі засвоєння знань з конкретної дисципліни з метою напрацювання певного обсягу знань, необхідних для подальшої самостійної роботи;
- раціональне дозування навчального матеріалу з урахуванням принципів процесу пізнання;

Одним із напрямів вдосконалення структури змісту освіти в умовах інтенсифікації навчального процесу є підвищення інформативної місткості кожної навчальної дисципліни за рахунок максимального насичення змісту при збереженні його доступності. Тому для реформування вищої освіти необхідне упровадження сучасних технологій навчання студентів і технологій управління навчально-виховним процесом. Нові комп'ютерні технології значно розширюють діапазон освітніх можливостей, які здатні докорінно змінити не тільки організацію навчального процесу, а й систему освіти загалом. Важливою умовою переходу сучасної вищої школи до

нового рівня освіти на основі інформаційних технологій є інформатизація, що передовсім повинна сприяти розв'язанню педагогічних проблем. Інформаційні технології ефективні лише в поєднанні з відповідними педагогічними технологіями: якщо викладач мислить колишніми категоріями, то використання технічних засобів не міняє ні суті освітнього процесу, ні традиційного репродуктивного методу подачі матеріалу. Інформатизація дає змогу перейти до педагогіки співпраці, коли викладач і студент, маючи однаковий доступ до інформаційних ресурсів, стають партнерами при провідній ролі викладача. Застосування сучасних комп'ютерних технологій, спрямованих на розвиток індивідуальних ресурсів студентів, сприятливо позначається на психолого-педагогічному аспекті освітнього процесу, в тому числі й на розвитку індивідуальних ресурсів студентів і викладачів. При цьому у них формуються комунікативні, соціальні, самоосвітні компетенції, навички критичного мислення, а також знижується психологічне навантаження у процесі співпраці й взаємного обміну знаннями [2].

Сучасна професійна освіта потребує інноваційної підготовки студентів до розв'язання майбутніх виробничих завдань, навчання взаємодії у колективі, застосування нових технологій при підготовці до вироблених професійних умінь, пришвидшення модернізації всієї системи вищої освіти.

Перелік посилань

- 1.Слепкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. / З.І.Слепкань. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.
- 2.Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний. посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

УДК 378

Серветник Д.С. студентка гр.011-М, НГУ**Науковий керівник: проф. Шабанова Ю.О., доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії і педагогіки***(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпро, Україна)***ПРИНЦИПИ ВОЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ В ОПАНУВАННІ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ В ТЕХНІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ**

У світовому освітньому просторі в даний час відбувається зміна уявлень про сутність та цілі освіти. Це викликає потребу в пошуку новітніх підходів до організації освітнього процесу, визначенні способів забезпечення можливості саморозвитку і самореалізації особистості. Демократизація національних систем веде до зміни парадигми освіти, в рамках якої людина стає все більш активним суб'єктом перетворень в освіті та суспільстві.

Сучасне суспільство, все гостріше відчуває необхідність у вихованні активного, творчого, внутрішньо вільної людини, що усвідомлює свою самоцінність і унікальність та вміє діяти в умовах свobodного вибору шляхів самоздійснення, але при цьому орієнтованої на загальнолюдські цінності, на взаємозв'язок зі світом і досягненнями цивілізації.

Серед різноманіття педагогічних концепцій, пов'язаних з навчанням та розвитком особистості, окреме місце посідає вальдорфська педагогіка, що на відміну від інших педагогічних систем, зорієнтованих на розвиток інтелекту, заснована на повазі до індивідуальності, що здійснюється без примусу або тиску.

Засновником вальдорфської педагогіки є австрійський філософ початку ХХ століття Рудольф Штейнер. Його педагогічна система базується на антропософії (людська мудрість). Особливу увагу він приділяв розвитку емоційних якостей учнів. Мета вальдорфської педагогіки – розвиток природних здібностей, укріплення віри у власні сили, які будуть потрібні для дорослого життя. Ця система спрямована передусім на духовний й емоційний розвиток учня, формування його особистісних якостей. При цьому вальдорфська педагогіка не позбавляє уваги й інтелектуальну сферу. Але ж на думку вальдорфських вчителів, суто інтелектуальні підходи, не сприяють, а навпаки, шкодять цілісному становленню особистості.

Варто також зазначити, що у вальдорфській педагогіці передбачені певні заборони:

1. Заборона ранньої інтелектуалізації та навчання, що досягається обмеженням навантажень на пам'ять і мислення, осягненням світу експериментальним, а не розумовим шляхом.

2. Обмеження впливу радіо, телебачення, інформаційних технологій, бо вальдорфські педагоги вважають, що ці винаходи руйнують дитячу психіку.

3. Відмова від категоричної оцінки результатів навчання, адже учень, який очікує на оцінку дорослого, позбувається можливості діяти, спонукуючись лише любов'ю до справи.

Всі приміщення вальдорфських закладів оздоблені виключно натуральними матеріалами на неготовими іграшками або ж матеріалами за допомогою яких дитина зможе створити свою власну іграшку адже така робота сприяє розвитку фантазії у дітей.

Навчальний матеріал подається блоками, але день на всіх етапах навчання (від ясел до семінарій) поділено на три частини: духовний (де переважає активне мислення), душевний (навчання музиці та евритмічному танцю), креативна-практичний (у цей час діти вчаться творчим завданням: малювати, ліпити, вирізати з дерева, шити тощо).

Ритм дня може бути підкорений тому предмету, блок якого зараз вивчається (наприклад, якщо вивчають математичний матеріал, дітям пропонують «побачити» його під час танцю чи шиття).

Крім того, навчальний матеріал дається з врахуванням відповідності розвитку дитини й розвитку історичного суспільства. Наприклад, у 6 класі, коли у дітей формується уявлення про справедливість та державність, вивчають історію Римської імперії, а в 7 класі, у період початку статевого дозрівання, проходять середньовіччя, з його яскраво вираженою мужністю та жіночністю. При цьому учні ставлять спектаклі, беруть участь в турнірах і навіть відвідують міста з середньовічними замками.

Під час навчання і виховання педагоги прагнуть до рівноваги у розвитку трьох душевних здатностей дитини: волі, почуття і мислення. Гармонія душевного життя створює сприятливі умови для здорового тілесного дитя. Воля, почуття і мислення виявляються на кожному етапі розвитку дитини відповідно до вікових особливостей. Це враховується у методичній роботі. У початковій школі найбільше апелюють до волі дитини, у середній – до почуттів, у старших класах – до мислення.

У 2014 році вальдорфська педагогіка набула статус офіційної освітньої програми в Україні. З 2001 по 2014 роки проводилась робота з експериментальної перевірки результативності науково-методичних засад вальдорфської педагогіки та її впровадження в навчально-виховний процес навчальних закладів України з метою інтеграції педагогічної системи «Вальдорфська школа» в освітній простір України. Можливе також впровадження принципів вальдорфської педагогіки у вищі навчальні заклади, наприклад при вивченні іноземних мов.

Звичайно, не можливо повністю перенести всі методики вальдорфської педагогіки на вищу школу. Але частково зробити це можливо. Насамперед, найважливіше в цій системі навчання-повага. Повага як викладача до студента, так і навпаки – студента до викладача. Домінантою відношень. В будь-яких випадках, повинна бути стриманість та поважне ставлення. Це не тільки буде сприяти створенню комфортної атмосфери у навчальному процесі, а й виховає у студентів етичного ставлення до оточування в подальшому житті. По-друге, студент повинен бути зацікавлений та вмотивований, повинен зрозуміти навіщо потрібне вивчення іноземних мов. По-третє, враховуючи індивідуальний підхід, треба чітко визначати рівень попередніх знань студента, для чого необхідно проводити відповідний тест. Звичайно, у кожного буде не тільки відмінний рівень знань, а й природні здібності. Враховуючи це групи повинні бути малочисленні, адже кожному потрібен окремий підхід та індивідуальне завдання, які об'єднує принцип від простого до більш складнішого. Задля того щоб покращити розмовні здібності та навчити не боятися розмовляти іноземними мовами можливі різні виступи, доповіді в групах на різні теми обрані саме студентами, теми які їх дійсно цікавлять (знову ж таки, починати від текстів на декілька речень і закінчуючи доповідями).

Подача матеріалу у вальдорфських учбових закладах базується на декількох принципах-побачити-пережити-здивуватися. Це своєрідний життєвий досвід. У вищій школі при вивченні іноземної мови треба додати більше візуалізації у вигляді таблиць (при вивченні граматики), малюнки (при вивченні слів), продивляться фільми, використовувати аудіювання. Останнє дуже важливе для правильної вимови.

Звичайно що впровадити повністю вальдорфську педагогічну систему у вищі школи дуже складно, але це можливо якщо почати поволі та починаючи з гуманітарних спеціальностей які вивчаються у технічних університетах.

Перелік посилань

1. Амонашвілі Ш. Роздуми про гуманної педагогіки. М., 2006. - 243 с.
2. Арапов М. Что такое вальдорфская школа. Москва. Журнал «Курьер» 2007, №5.

УДК 378.147.88 (075.9)

Поправкіна Ю.А. студентка гр.ФЛ-13-2**Науковий керівник: Нестерова О.Ю., к.п.н., доцент кафедри перекладу** (Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)

ПАРАЛЕЛЬНІ ТЕКСТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Важливим аспектом навчання мови є граматики. Мова набуває осмисленого характеру завдяки тому, що слова об'єднують у словосполучення та речення, за граматичними законами. «Граматики», як термін об'єднує різні поняття. З одного боку термін «граматики» означає «особливий розділ лінгвістики, який характеризує систему правил про зміну слів і поєднанні слів у реченні, з іншого боку, це найважливіший аспект мовної діяльності, де граматики функціонує як система дій з граматичним матеріалом, та утворює граматичні механізми мови, виступаючи у вигляді граматичних навичок і умінь.

Актуальність теми «Паралельні тексти як засіб формування граматичної компетенції середньої школи» зумовлена необхідністю подальшого вивчення процесу навчання англійської мови, з метою його вдосконалення за допомогою різних методів навчання.

Існують два види граматики, лінгвістична (або аналітична, формальна) граматики, тобто науковий лінгвістичний опис системи правил певної мови, і педагогічна (або навчальна) граматики, яка являє собою перероблені правила лінгвістичної граматики, пристосовані для навчання мови. У методиці навчання іноземної мови під граматикою розуміють предмет, за допомогою якого засвоюють правила будови мови. Основною метою навчання граматики іноземної мови є формування в учнів граматичних мовних навичок, як одного з важливих компонентів мовних умінь в галузі говоріння, читання, аудіювання і письма.

Залежно від етапу навчання, конкретних цілей та завдань, які ставить вчитель, використовують різні опори, які мають постійно й поступово обмежуватись. Так, використання штучно створених опор необхідне під час ознайомлення школярів з новим іншомовним матеріалом і на етапі тренування у спілкуванні, а на етапі практики у спілкуванні залишаються, як правило, лише природні опори для розвитку мовленнєвої самостійності.

Паралельні тексти є одним з найдавніших методів навчання іноземним мовам. Паралельні тексти – один з найбільш доступних методів для самостійного вивчення іноземної мови. Відмінно підходить до поповнення словникового запасу. Зазубрювання фраз поступово призводить до звикання до граматики. З паралельного читання легко зрозуміти всю конструкцію речення.

Паралельні тексти мають важливу роль для проведення лінгвістичних досліджень, зокрема в сферах лексикографії та перекладознавства, а також можуть використовуватися для ґрунтового вивчення іноземних мов.

Паралельний текст (бітекст) – методика навчання іноземної мови, шляхом заучування тексту з перекладом. Це текст однією мовою разом з його перекладом на іншу мову. Для того, щоб користуватися цим методом, необхідно заздалегідь знати правила читання досліджуваної мови, і базову граматику. Основна мета читання паралельних текстів – збільшити словниковий запас і звикнути до читання англійського тексту, подолати реакцію перемістити очі куди-небудь, якщо вони побачили слова іноземною мовою. У двомовному виданні з паралельним текстом найчастіше текст на одній мові розташовують на одній сторінці розвороту, а паралельний йому текст на іншій мові – на іншій сторінці розвороту.

Існують різні типи навчальної інформації, які допомагають учням одержувати граматичні знання:

- правила (описові правила і правила-інструкції);
- зразок мовлення на рівні словоформи, словосполучення, фрази, надфразової єдності;
- модель;
- схема;
- ілюстративна таблиця;
- когнітивна метафора (вербальна або зображальна).

УДК 811.111

Євсейська Ю. В. гр.ФЛ-13-1

Науковий керівник: Нестерова О.Ю., к.п.н., доцент кафедри перекладу (Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

Юридична термінологія – це складне неоднорідне утворення, що має ознаки динамічної системи. Вона широко використовується не лише у професійній сфері, а й у публіцистиці та розмовній мові. Поза професійною сферою юридичні терміни виконують специфічну роль, що створює умови для розширення їх значення.

Більшість вчених вважають, що визначальними характеристиками юридичного терміна є те, що він:

- - єдиний;
- - загальноживаний;
- - стабільний;
- - доступний;
- - логічно зв'язаний з іншими родовими термінами системи;
- - співвідносний з професійною сферою вживання.

Деякі фахівці вважають, що третя ознака потребує уточнення. Адже можна говорити лише про відносну стабільність значення терміна, а не про абсолютну, так як зміна значення терміна – є неминучою, виникаючи в процесі розвитку суспільно – економічних умов існування права.

Для термінології права сфера фіксації - це не тільки словники, але й тексти законодавчих актів. Для багатьох термінів права єдиною сферою права єдиною сферою фіксації є кодекс, закон.

Більшість дослідників виділяють такі стилі мови права:

- офіційно-документальний і його підстилі (законодавчий, дипломатичний, судовий, процесуальний, адміністративно-канцелярський);
- науковий і його підстилі (власне науковий, науково-навчальний, науково-популярний, публіцистичний стиль);
- розмовний.

Юридичні терміни представляють не лише інформацію з правової точки зору, а й мають агітаційний та пропагандистський характер. Адже правова термінологія пов'язана з різними сферами суспільного життя, тож може підштовхувати читача до певної думки, аргументуючи законодавчими аспектами.

У публіцистичному тексті реалізується мовна функція впливу (агітації і пропаганди), з яким сполучається інформативна функція (повідомлення новин). Тематична необмеженість газетно-публіцистичного стилю визначає надзвичайну широту й різноманітність його лексики.

Юридичні терміни у публіцистичних текстах мають наступні функції:

- Представляють інформацію з правової точки зору.
- Мають агітаційний характер.
- Створюють проблеми в правильному розумінні іноземного права юристами поза даною правовою системою.

Аргументація тієї чи іншої думки, що має метою схилити адресата до прийняття цієї точки зору, переконати його в правильності висунутих положень, викликати в ньому бажану реакцію на сказане.

Отже, основними ознаками юридичного терміна є єдиність, загальноживаність, стабільність, доступність, логічний зв'язок з іншими родовими термінами системи,

співвідносність з професійною сферою вживання. У юридичних текстах зустрічаються терміни загальноживані, спеціальні технічні, спеціальні юридичні. Всі ці групи термінів вважаються юридичними. У публіцистичних текстах юридичні терміни є носіями як юридичної інформації, так і виконують додаткову функцію переконання.

УДК 811.111

Рудас Б. М., студент гр. ФЛ-13-1**Науковий керівник: Нестерова О.Ю.**, к.п.н., доцент кафедри перекладу*(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)*

ЗАСОБИ ПЕРЕДАЧІ РЕАЛІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Актуальність даного дослідження визначається тим, що останнім часом розширені культурні зв'язки між різними країнами, поживаються міжкультурна комунікація, що охоплює все більшу кількість культурних спільнот. Питанню про перевеклад реалій присвячуються все нові і нові роботи, що зумовлено пошуками «спільного знаменника» з метою забезпечення рівноправного спілкування. Поряд з терміном «реалія» у роботах сучасних дослідників широко застосовується і термін «безеквівалентна лексика» [1-3].

Проблеми передавання реалій привертати та привертають увагу багатьох дослідників-перекладознавців, зокрема, А.В. Федорова, В.Н. Комісарова, Я.І. Рецкера, А.Д. Швейцера, Р.П. Зорівчак, О.Ф. Бурбака, Л.С. Бархударова, С. Влахова, С. Флорина та ін.

Мета нашого дослідження – охарактеризувати специфіку передавання реалій при перекладі з англійської на українську мову. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:

- 1) Ознайомитися с теоретичною базою проблем дослідження перекладу реалій.
- 2) Визначити основні типи американських реалій у публіцистичних текстах.
- 3) Описати особливості перекладу реалій.

У реаліях найнаочніше проявляється близькість між мовою і культурою: поява нових реалій в матеріальному і духовному житті суспільства веде до виникнення реалій в мові, причому час появи нових реалій можна встановити досить точно, так як лексика чутливо реагує на всі зміни суспільного життя.

У лінгвокраїнознавстві під реалією розуміють і предмет / явище культури /, і слово, його позначення / явище мови /; при цьому приділяється велика увага національному колориту її / реалії / референту і трактується вона значно ширше, ніж в перекладознавстві.

У переважній більшості випадків реалії - це іменники. Вони і перекладаються як іменники. Але іноді з'являються похідні від іменників прикметників, які не мають еквівалентів-прикметників в даній мові.

Серед прийомів, що застосовуються при перекладі реалій, слід насамперед назвати транскрипцію, транслітерацію, приблизний переклад, описовий переклад, переклад за допомогою утворення неологізмів.

Перелік посилань

1. Алексеева И. С. Введение в перевод: Учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений / Алексеева И. С. – М.: Издательский центр "Академия", 2004. – 352 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод / Бархударов Л. С. – М.: Международные отношения, 1975. – 240 с.
4. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе / Влахов С., Флорин С. – М.: Международные отношения, 1980. – 340 с.
5. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози) / Зорівчак Р. П. – Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 216 с.

УДК 811.111

Березкіна О. студентка гр. ФЛ-13-1**Науковий керівник: Нестерова О.Ю., к.п.н., доцент кафедри перекладу***(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В ГАЛУЗІ ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Інтенсивний технологічний розвиток та поява нових технологій в галузі відновлювальних джерел енергії призводить до стрімкого піднесення термінологічної системи даної сфери, та, головним чином, до активного поповнення термінології відновлюваних джерел енергії новими термінами – неологізмами.

Неологізми – ценовостворені слова, значенняслів, словосполучення, щоз'явилися в мові й ще не перейшли до розрядузагальновживаних.

Головною ознакою неологізмів є те, що денотативний компонент їх семантичної структури має провідне значення, отже і непересічного значення набуває їх денотативна функція, тобто неологізми виникають в силу необхідності номінувати новий предмет або явище, які пов'язані з діяльністю людини.

Існує декілька основних класифікацій неологізмів, запропонованих різними науковцями: за Виноградовим В.С неологізми поділяються на загальномовні неологізми та okazіоналізми, за Заботкіною В.І. на власне неологізми, трансномінації та семантичні інновації, а Ньюмарк П.Е., в свою чергу, розрізняє власне неологізми, похідні слова, аббревіатури, словосполучення, епоніми, фразові слова, слова, утворені способом перенесення значення, акроніми, псевдо-неологізми та інтернаціоналізми.

Словотвірна система мови характеризується винятковою рухливістю, внаслідок чого словниковий склад мови постійно поповнюється. Нові слова створюються за діючими в мові правилами, способами і моделями.

Найбільш продуктивним способом словотворення є морфологічний спосіб, тобто створення нових слів шляхом поєднання морфем. При такому словотворенні нові слова створюються за аналогією, тобто за зразком вже існуючих в мові словотворчих типів. В результаті морфологічного словотворення виникають нові в фонетико-морфологічному відношенні слова, але з основ та афіксів, вже існуючих в мові.

Найбільш поширеними способами творення нових слів є суфіксація, префіксація, словоскладання, конверсія та скорочення.

Відновлювані джерела енергії - енергоресурси постійно існуючих природних процесів на планеті.

Галузь відновлювальних джерел енергії поділяється на три основні напрями:

- механічна енергія (енергія потоків води та вітру);
- тепла і промениста енергія (енергія сонячного випромінювання і тепла Землі)
- хімічна енергія (енергія, закладена в біомасі).

Дана галузь в цілому сьогодні розвивається дуже стрімко, на що так само стрімко реагує і лексичний склад мови, що обслуговує цю сферу. Тому основним мовним наслідком швидкого помітного прогресу технологічного розвитку сфери відновлюваних джерел енергії є виникнення чималої кількості неологізмів.

УДК 811.111

Богуцька П.В., студентки гр. ФЛ-13-2**Науковий керівник: Нестерова О.Ю., к.п.н., доцент кафедри перекладу***(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

У наш час термінологічна лексика займає важливе місце, адже вона з кожним роком значно поповнює словниковий запас мови. До такої лексики, ми відносимо слова, які зазвичай називаємо термінами. У зв'язку з постійним розвитком мов з'являється все більше і більше термінів, не тільки технічних і наукових, а й економічних і юридичних. Оскільки економічні терміни є переважно складними термінами або термінами-словосполученнями, то вони є однією з основних проблем перекладу англійської економічної літератури.

Питання теоретичних проблем термінознавства, походження та розвитку окремих терміносистем, особливостей функціонування термінів розглядалися у працях Г.О. Винокура, О.О. Реформатського, Д.С. Лотте, О.С. Ахманової, М.М. Баскакова, Т.С. Канделаки.

Сучасні економічні терміни – об'єкт, що привертає увагу й інтерес кожного, починаючи від пересічної особистості, яка щоденно отримує значну кількість інформації економічного змісту, часто з використанням запозичених понять, і закінчуючи фахівцями, професійно пов'язаними з цією термінологією. Актуальність темивизначається необхідністю поглибленого вивчення комунікативно-стилістичного функціонування економічних термінів. Дослідження саме такого типу є позитивною тенденцією для всієї термінології в цілому, оскільки найменшвивченою залишається саме проблема функціонування економічних термінів та особливості їх вживання в публіцистичних текстах.

Розглянувши визначення поняття «термін» та «економічний термін» і проаналізувавши способи перекладу, можна зробити наступні висновки: термін – цимовний знак, що репрезентує наукове поняття спеціальної професійної галузі знання; економічний термін – це слово або словосполучення, що виражає поняття з економічної сфери суспільного життя і має дефініцію в економічній літературі. До основних ознак терміна належать системність, наявність дефініції, точність, стислість, однозначність, незалежність від контексту, відсутність синонімів, відповідність правилам і нормам певної мови, експресивна нейтральність, милозвучність.

Особливості використання економічного терміна у складі публіцистичного тексту: термін використовується за межами його сфери функціонування, набуває нового значення, створює додаткові образи явища, предмета в непридатному для нього значенні чи відображає події навколишньої дійсності, виконує номінативну функцію.

І. Попова, Н. Лиса, Т. Янкова серед економічної термінології виділяють назви підсистем економічної науки, математично-економічних показників, організацій, асоціацій, установ, економічних процесів, фінансових документів, політик, систем, концепцій, течій, наукових методів та напрямів, галузей промисловості, економічних теорій та законів, понять, пов'язаних із грошима, валютними операціями, валютними організаціями та назви грошових одиниць, економічних понять, у яких відображене прізвище автора, розробника, дослідника, персоналії.

Аналізуючи підходи науковців до вивчення термінології загалом (Т. Дячук, А. Коваля, І. Кочана, Г. Мацюк, Т. Панько) та економічної термінології зокрема (Г. Чорновол), виділяємо такі основні способи економічного термінотворення: запозичення, калькування, метафоризація, суфіксація, префіксація, словоскладання.

УДК 378.147.88 (075.9)

Olha Yu. Nesterova, PhD, associate professor, Translation Department
(State HEI "National Mining University", Dnipro, Ukraine)

RELEVANT TRANSLATORS SKILLS: TO THE ISSUE OF DISTINGUISHING

Modern labour market, as well as technological development calls for a range of new skills. The problem remains urgent for the professional in all fields of modern economic activity. Under the conditions of translators training in higher educational institution the problem of relevant translation skills determining becomes vitally important.

The issue is considered by many modern researchers, such as L. Chernovatyi, M. Baker, A. Pym, B. Hatim, M. Şahin, N. Dungan, A. Kuznik, O. Maksymenko, I. Voloschuk, G. Usyk. The scholars develop different systems of relevant translators' skills, which are based on various concepts of translation activity and approaches to the translation process.

Let us discuss the translation skills, which were mentioned at the *Symposium on the Translator Profile* as the skills for modern conditions of changing market. There are two basic groups of skills, eternal skills and new skills.

Eternal skills include the following items:

- TL writing skills (flexible and differentiated).
- Communication skills in general, to talk to clients and colleagues, rather than live in a cave.
- Marketing skills.
- IT literacy.
- Research skills.
- Ethics.
- How to work in a home office.
- Thematic knowledge.

The skills mentioned as new group of skills are as follows - Learning translation technology skills.

- Learning to learn about new types of tools.
- Preparation of terminology for MT.
- New translation tasks such as post-editing and pre-editing.
- Increased specialization.
- Social networking skills.
- Priority languages will be Chinese, English, and German.
- Into English work will be editing TTs written by non-natives.
- Move to English as a source language. There will be an increased demand for technical drafting in English, with controlled authoring skills.
- Continuing professional development, with new short-term training formats that may be offered by private companies rather than universities [1].

The concept of a translator profile provides us with a range of important points to consider and implement into the translators' educational process. It is notably that they belong to both educational and training challenges.

References

1. Translator Profile : What Skills for a Changing Market? Symposium on the Translator Profile Conclusions (2011) - Available from : <http://www.ec.europa.eu/dgs/platform/documents/> (accessed 21 December 2015)

УДК 800

Krivko V.O., student of group FL-16-1**Scientific supervisor: Orel M.V., associate professor, translation department***(State HEI "National Mining University", Dnipro, Ukraine)***PECULIARITIES OF TRANSLATING ENGLISH HUMOUR**

A sense of humor is an individual characteristic of a person. Therefore, when it comes to the joint habitation of people at the national level, it always involves formation of their specific mindset. Humor – is one of the features that are included.

National humor has a certain set of features that distinguish it from others. English humor is not an exception. As the Czech writer, Karel Capek wrote in his “English Letters”, “the British incredibly serious, dignified and respectable, but suddenly something will break out, they will say something very funny, sparkling sense of humor, and then again become solid, like an old leather chair”.

English people are well-known for their sense of humor. They enjoy teasing each other, and appreciate when the other person is able to tease himself. That is why the English culture is saturated with it. There are so many areas where one can find examples: literature, film industry, everyday life, anecdotes.

From the point of view of translation, one of the most important features of humor is its emotional coloring and, as a rule, fullness with national elements. The problem in the process of translating humor from one language to another is that in the original language in humorous works there are often separate parts that do not have an equivalent in the target language. The only way for a translator is to select from existing lexemes, word combinations, suitable in both meaning and in the stylistic coloring that they convey. Furthermore, the level of one translator’s knowledge of English does not always help to make that kind of translation easy-to-understand, convey it interestingly and, above all, amusing. That is why a detailed study of the necessary features of transferring English humor into other languages is an actual topic in the modern world.

There are many works devoted to the translation of the nonequivalent vocabulary. Within them - articles about the translation of realities, terms, neologisms/archaisms, common words, slang and many others. Humor is singled out among these hard-to-translate units. Without any doubt, there are some difficulties in the process of translating jokes, puns, ironies and other humorous units. Sometimes a pun is simply impossible to convey in the native language. English anecdotes can be discussed in the same way, because most of them are created with the help of co-called wordplays.

“I was arrested at the airport. Just because I was greeting my cousin Jack!

All that I said was "Hi Jack", but very loud.”

*hijack - To seize control of (a vehicle such as an airplane or bus) by use of force, especially as a way of reaching an alternate destination or as an act of terrorism.

“A woman was driving in her car on a narrow road. She was knitting at the same time, so she was driving very slowly.

A man came up from behind and he wanted to pass her.

He opened the window and yelled, "Pull over! Pull over!"

The lady yelled back, "No, it's a sweater!"”

*pull over - to force (a motorist or a vehicle) to stop at a curb or at the side of a road; a garment, such as a sweater, designed to be put on or taken off over the head.

Both of the presented anecdotes evidently cannot be transferred into Ukrainian without losing their peculiarity – the puns that they convey. Therefore, the equivalence of translation cannot be reached at its highest level. The only thing that lasts to a translator – is to use his

skills to change the object of humor, at the same time saving the place of a given situation (an airport, a road traffic etc) and a general atmosphere.

An equivalent translation of a humorous story implies the preservation in the process of translation the semantic and syntactic functions of an utterance, determined by textual categories, meaning and structure of the message.

To perform an equivalent translation, the translator must take into account the reference function of the humorous story, which necessitates the culturological knowledge (e.g. knowledge about events, states, actions and processes characteristic of a culture, knowledge of prevailing stereotypes, standards of behavior, moral principles, dominant Values of society).

To achieve translation adequacy, a translator needs to have knowledge about the context and the situation, since one of the basic requirements for an anecdote is its relevance. Typical situations in which an anecdote may happen can be different in other cultures from British. For example, if the use of an anecdote to relieve tension is characteristic of both British and Russian cultures, the citation, as well as the construction of chains of anecdotes, characterizes the Russian tradition to a greater degree. A translator also needs to have knowledge about the addresser (including knowledge of the goals and plans), as well as knowledge of the addressee, since the same anecdote can be accepted or not accepted by different groups (social, national, etc.).

Humorous stories, in addition to a general pragmatic orientation (to make listeners laugh), can have additional pragmatic attitudes, conditioned by the orientation of statements on one or several components of an anecdote as a speech act, which must also be taken into account when translating an anecdote.

It should be noted that in different cultural traditions the degree of popularity of anecdotes differs from the point of view of the realization of the emotive function (an expression of an absurdity of thoughts is peculiar to British culture). There are also different traditions in terms of realization of the incentive function.

Preservation of the poetic function plays an important role in the translation of the humorous story. To perform this type of translation, a translator needs to have knowledge about the lexical, grammatical, including syntactic features of the construction of humorous stories in various cultures. Often, these features are due to the type of the story.

Intercultural asymmetry in the description of the situation manifested, first of all, at the level of a system of characters, causes the use of denotative transformations that affect lexical elements of the objective situation. Among the characters represented in different cultural traditions, characters can be singled out as those that replace each other in any particular situation, and regularly used to describe similar subject situations. Comparison of stereotypes belonging to different cultures, shows the opposition of the pictures of the world.

References

1. Goffman, Erving. 1974. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
2. Martin, Rod A. 2007. *The Psychology of Humor: An Integrative Approach*. Burlington, MA: Elsevier Academic Press.
3. Tymoczko, Maria. 1987. "Translating the Humour in Early Irish Hero Tales: A Polysystems Approach." *New Comparison* 3: 83–103.
4. Vandaele, Jeroen. 2002. "Introduction. (Re-)Constructing Humour: Meanings and Means." In *Translating humour*, Jeroen Vandaele (ed.), 149–172.

УДК 504+378

Подпряткова Н.О., студентка гр. 101м 16-1**Науковий керівник: Жижченко В.П., к.ф.н., доцент кафедри філософії**
(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпро, Україна)

ВПЛИВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ НА РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК ЕКОЛОГІЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Вступ. Екологізація людської діяльності та розбудова екологічної держави стала мейнстрімом та сенсом сучасної доби. Від успішної реалізації цієї ідеї залежить не лише сталий, збалансований розвиток людства, а й, можливо, його подальше існування. Вивчення впливу екологічної свідомості та культури суспільства на державотворення допоможе краще зрозуміти ставлення громадськості до екологічних проблем держави та світу взагалі, їх вирішення, оцінити рівень обізнаності громадян у сфері екологічних питань [1]. Постає питання необхідності привнесення екологічного аспекту в концепцію технократизму та впровадження змін, які забезпечать можливість гуманізації взаємостосунків людини з природою.

До головних **методів дослідження** екологічної свідомості населення можна віднести праці американських інвайронментальних соціологів Райлі Данлепа, Вільяма Кеттона, Фредеріка Баттела, Аллана Шнайберга, Роберта Бетчела. Основною концепцією є екоцентризм, як основа розуміння наукової картини світу на даному етапі розвитку наук. **Об'єктом дослідження** є українське суспільство.

Метою є визначення впливу екологічної свідомості суспільства на розвиток України як екологічної держави.

Сьогодні в Україні частка відносно чистих територій держави становить 7%; умовно чистих - 8%; малозабруднених - 15%; небезпечні для життєдіяльності людини - 70%, з яких 1,7 % - визнано територіями екологічного лиха) [2], тому проблема взаємодії людини з природою набуває особливої актуальності й потребує розроблення та впровадження заходів для зменшення навантаження на навколишнє середовище.

Базовими недоліками України на сучасному етапі є складні чинники, які здійснюють комплексний вплив на всі галузі економіки, діють у різних сферах, а отже, потребують особливих рішень, тобто системного вирішення з боку держави. Такими чинниками є:

- макроекономічна політика, яка змушує суб'єктів господарювання екстенсивно використовувати природні ресурси;
- нестабільне законодавство;
- відсутність екологічно збалансованої довгострокової економічної стратегії;
- інфляція, економічна криза й нестабільність економіки, що заважає реалізації довготривалих проектів, до яких належить більшість екологічних проектів;
- відсутність екологічного мислення, екологічної свідомості та ін.

Усе вищезазначене обумовлює потребу становлення екологічної свідомості та мислення населення, а як наслідок розвиток екологічної держави в Україні. Екологічна держава - це держава, розвиток якої ґрунтується на збалансованому розвитку економіки з дотриманням екологічних стандартів.

Стандартом «ДСТУ 180 14031:2004 Екологічне керування. Настанови щодо оцінювання екологічної характеристики (180 14031:1998)» передбачений загальний підхід до формування системи індикаторів оцінювання екологічних результатів діяльності господарюючих об'єктів.

На нашу думку, передбачений стандартом ДСТУ 180 14031-2004 підхід має узагальнений характер. Він потребує додаткової уваги на перший етап створення екологічної держави – етап формування екологічної свідомості та культури населення, що обумовить неможливість прояву екологодеструктивного впливу на об'єкти

господарювання. Саме ці два індикатори дають можливість дати коректну оцінку ставлення людини до навколишнього середовища.

ВГО «Розвиток та довкілля» у 2011 році провела дослідження (вибірка складає 1000 респондентів), що дають змогу певним чином оцінити особливості екологічної свідомості громадян (рис. 1).

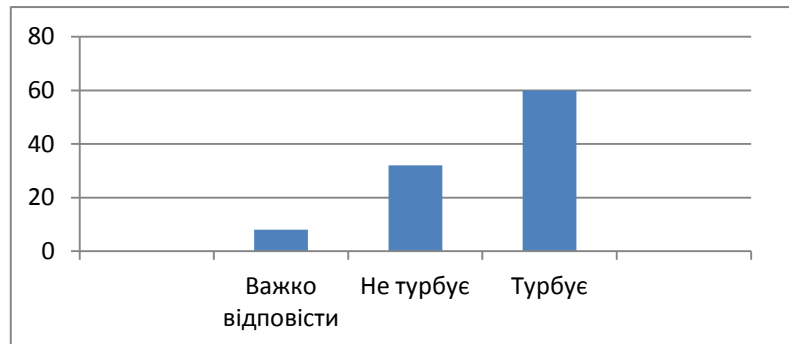

Рис. 1 – Оцінка екологічної ситуації в населеному пункті респондентів [3].

Результати дослідження показали, що в цілому населення України має високий рівень стурбованості екологічною ситуацією, але частина населення (32%) не усвідомлює постійної екологічної загрози здоров'ю і важливості дотримання стандартів екологічної безпеки в нашій країні. Саме ця проблема неусвідомлення та неосмислення наявної загрози безпосередньо має вплив на гальмування розвитку екологічної державності України.

Висновки. Розвиток екологічної держави в Україні є актуальним та необхідним на сьогодні. Проте в нашій державі спостерігається суперечність, оскільки дотримання екологічних стандартів зменшує обсяги фінансових надходжень та суперечить концепції технократизму, яка на жаль має пануюче місце в управлінні державою.

На нашу думку, ситуація, яка склалася в Україні сьогодні впливає на екологічну свідомість громадян завдяки двом чинникам: зростання громадянської активності та економічна криза. Вони також є суперечливим, так як перший шлях є цілком свідомим вибором громадян наслідок більшої зацікавленості екологічним станом місця проживання, то другий, в першу чергу, зумовлений бажанням населення скоротити власні витрати. Але не можна виключати, що саме з вимушеної економії почнеться, хоча б часткова, переоцінка споживацького способу життя. Отже, можна зробити висновок, що саме становлення екологічної свідомості, мислення та культури є одним з головних важелів впливу на розвиток України як екологічної держави.

Перелік посилань

1. Humphrey, Craig R., Frederick H. Buttell, and Tammy L. Lewis. Environment, energy, and society: A new synthesis. - Wadsworth: Thomson Learning, 2005.
2. Малюк О.С. Формування екологозбалансованої інвестиційної стратегії підприємства : монографія / О. С. Малюк, В. С. Кирилюк. - Суми : Університет. кн., 2013. -157 с.
3. ВГО «Розвиток та довкілля» Екологічне опитування-аналіз «Вивчення думки населення з питань екологічної політики України»: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dae.org.ua/ua/news/105--l-r.html>

УДК 002.3

Мудрак К.А. студент гр. 192-16м

Науковий керівник: Жижченко В.Н., к.ф.н., доцент кафедри філософії

(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпро, Україна)

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАУКИ

Мета статті: з'ясувати принципи та фактори впливу на розвиток науки України, показати, що розвиток наукового знання передбачає участь специфічного філософського визначення. Виявлення механізму цього визначення вимагає звернення до історії науки і філософії.

Вступ. За минуле сторіччя відбувся неймовірний підйом наукової думки людства, що набула зовсім новий напрямок розвитку - повна комп'ютеризація, Всесвітня павутина. Але з іншого боку всі ці відкриття стали початком руйнування, наприклад, ядерні вибухи. Наука створила дуже багато протиріч.

Роль науки в суспільстві підвищилась, зросла її соціальна цінність, що ставить високі вимоги до знань про науку. В сучасному світі ці вимоги зростають, що дає більш поглиблене дослідження науки в більш повному обсязі, враховуючи інші сфери.

Поняття науки. Наука - це форма суспільної свідомості, тому що вона дає уявлення про явища і закони оточуючого світу, які мають вигляд емпіричного і теоретичного знання. Аналізуючи закони та явища формується узагальнене знання у формі окремих філософських висновків і світогляду в цілому. Таким чином, наука - це результат діяльності, сукупність знань, що дає поняття про цілісну картину світу.

Наука є формою спільної діяльності, яка вводить людей, які приймають участь в її розвитку, в наукові спільноти. Специфічна форма організації досліджень, яка передбачає об'єднання груп вчених навколо визнаного лідера з метою засвоєння та подальшої розробки його ідей - це *наукова школа*. Наукова школа відрізняється поєднанням одержання і накопичення інформації з підготовкою професіоналів, тобто передає знання від одного покоління іншому.

Наука як форма спільної діяльності також передбачає соціальний контроль за обміном індивідуальними чи колективними науковими досягненнями. В основі цього процесу лежать наукові комунікації (приватні бесіди, форуми) і структури (фундаментальні дослідження, прикладні дослідження та розробки), які стають фундаментом для розрізнення наукового співтовариства на спеціалізовані професійні групи - *галузі науки*.

Характеристику науки вперше було дано Арістотелем. Він створює науку як особливу форму знання – знання заради самого знання – і в досягненні його бачить вищу мету людської діяльності.

Тенденції сучасної науки в Україні. Українська науковці завжди мали високу цінність в розвитку світової науки. В часи Київської Русі також розвивалась медицина, а також знання мов і географія («Повість минулих літ» Нестора Літописця). У XVI ст. перший східнослов'янський буквар Івана Федорова, перша науково-освітня установа західної Європи – Острозька академія і т.д. У складі Російської імперії формувались потужні наукові школи, розвивалась фізіологія і медицина (Ілля Мечников отримав Нобелівську премію), а також багато видатних вчених зберігаючи своє коріння робили наукову кар'єру в інших регіонах. У складі СРСР наші науковці мали дуже велике значення, але тільки ті що прийняли ту нав'язану ідеологію. Велика кількість інтелігенції в той час покинула наші землі і розвивала науку інших держав. Зараз в країні розвиток науки відбувається в дуже повільному темпі, особливо, якщо порівнювати з західними країнами світу. За останні 20 років в Україні виникло багато навчальних закладів, але якісь освіти дуже знизилась.

На даний момент в Україні є проблема деструктивного розвитку науки, через деякі чинники:

- незадовільний рівень фінансування
- низький попит на результати наукових досліджень
- відсутність належної матеріально-технічної бази наукової діяльності
- великий обсяг навчально-педагогічного навантаження викладачів вищих навчальних закладів, яке практично не залишає часу на наукову роботу
- недосконалість нормативно-правових та організаційних чинників її функціонування
- відсутність загально визнаних критеріїв оцінки результатів діяльності наукових співробітників.

Однією з найважливіших тенденцій розвитку сучасної науки є спрямованість на людину. Проблема людини, її ролі та місця у сучасному світі зараз набула гострого соціального змісту. Людина перебуває у центрі дослідження цілого комплексу наук: філософії, соціології, психології, біології, медицини, економіки, ергономіки тощо.

Важливу роль в спрямованості науки на людину відіграють такі категорії, як універсальність і проєктивність, самодостатність і цілісність. Не менш суттєвим є виникнення нових наук (ергономіка, теорія гри) і поява нових галузей у старих науках (конструктивістська математика, логіка практичних міркувань тощо), що зумовлено людською діяльністю.

Не менш важливі ті зміни, які відбуваються у сучасній методології науки. Вони характеризуються взаємопроникненням, зближенням ідеалів природничо-наукового і гуманітарного знання.

Ще однією важливою тенденцією розвитку наукового пізнання є його технологічне спрямування. Подолання розділення технологічної та культурної функції науки - одна із особливостей сучасного наукового знання.

Істотною перешкодою на шляху успішного впровадження наукового знання в практику є неможливість виконання фантастичних проєктів, що штовхає їх на шлях фальсифікації даних, підтасовки цифр, відвертого обману. В екстремальних ситуаціях це може допомогти, але ставши нормою життя, він не тільки негативно впливає на підлеглих, а й дезорієнтує мислення керівництва.

Висновки: Рівень розвитку науки обумовлює рівень розвитку суспільства. Перетворення науки у безпосередню виробничу силу сприяє розв'язанню гострих національних і глобальних проблем. У нашій державі наука переживає дуже тяжкі часи, Тому треба посилювати фінансування, і змінити структуру. Попри численні заклики реформувати структуру науки в державі, таких реформ майже не відбувається. Низка провідних науковців заперечує необхідність суттєвих структурних змін.

Перелік посилань

1. Вихрущ В.О. Методологія та методика наукового дослідження. – Тернопіль, 2004. – 224с.
2. Кедров Б.М. О современной классификации наук: основные тенденции в её эволюции // Вопросы философии. – 1990. – №10. – С. 85-103.
3. Кратный словарь по социологии / под общей ред. Д.М. Гвишиани, Н.И. Лапина. – М.: Политиздат, 1988. – 479с.
4. Україна ХХІ століття: стратегія науки // Освіта. – 1992.
5. Кохановський Г. Філософія науки: підручник для ВНЗ. – К.: Освіта, 1994. – 360с.
6. Соціальні аспекти розвитку наукового потенціалу в Україні і профспілки / О.Реєнт // Гуржіївські історичні читання: Зб. наук. Пр. – 2009. – Вип. 3. – С. 72-77.

УДК 378

Манойло В. І. студентка гр. 133м-16-1, **Масловський С. В.** студент гр. 133м-16-1**Науковий керівник: Жижченко В. П.** к.ф.н., доцент кафедри філософії*(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)*

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА

За останні роки розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти. Суть такої модернізації найбільше відбилася в концепції дистанційної освіти, завдяки інтернету, охоплює широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку. Особливого значення така модернізація системи освіти набуває і в Національному гірничому університеті.

Дистанційна освіта має ряд переваг, наприклад:

- поєднувати навчання з роботою;
- паралельно одержати освіту;
- самостійно планувати час;
- не обмежувати себе при виборі навчального закладу;
- менша ціна за навчання та інше.

Але є і суттєві недоліки, такі як:

- відсутній особистий контакт між викладачем і студентом, між студентом і групою;
- дух змагання і обмін досвідом;
- самоорганізація й уміння вчитися самостійно. Комфортна обстановка, будучи позитивним чинником, несе в собі і небезпеку пустити процес навчання на самоплив;
- лідерські якості;
- відсутність можливості негайного практичного застосування отриманих знань.

Виходячи з вищезазначеного треба відзначити, що дистанційна освіта не підійде для кожного, вона краще підійде для тих хто хоче здобути другу вищу освіту, той хто вже знає, що таке отримувати знання саме в університеті.

Перелік посилань

1. Кремень В.Г. Дистанційна освіта — перспективний шлях розв'язання сучасних проблем розвитку професійної освіти // Вісник академії дистанційної освіти. – 2003. – № 1. – С. 9.
2. Сисоева С.О. Проблеми дистанційного навчання: педагогічний аспект // Неперервна професійна освіта: Теорія і практика. – Випуск III-IV. – 2003. – С. 81.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПП, 2000. – 12с.

УДК 160.1

Солоненко В.С. студент гр. 192м-16-1**Науковий керівник: Жиженко В.П., д.ф.н., доц. кафедри філософії і педагогіки**
(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпро, Україна)**РОЗВИТОК ЛОГІКИ В УКРАЇНІ**

Логіка це наука, що вивчає закони і форми мислення. Але сутність мислення осягається в межах кількох наук — філософії, фізіології вищої нервової діяльності, кібернетики тощо.

Уміння мислити це найвеличніша здатність людини. У процесі мислення народжуються ідеї, гіпотези, здогадки, та й усі прояви нашої діяльності в політичних, соціальних, технічних та економічних сферах є результатом цього процесу.

Опираючись на те, що зараз інформаційна складова сучасного життя населення розвивається великими кроками, використання приладів та програм стала необхідністю у повсякденному житті, виникла потреба в інтенсивнішому розвитку логіки для забезпечення і виявлення перспектив винахідницької діяльності.

Велике значення логіка відіграла в кібернетиці, науці про закономірності управління процесами і системами в будь-яких областях: в техніці, в живих організмах, в суспільстві. Автоматика і електронно-обчислювальна техніка, що застосовуються в кібернетиці, були б неможливі без використання алгебри логіки. Використання логіки дозволяє відкривати нові можливості та перспективи спільної роботи фундаментальних наук і технічного прогресу.

Поняття логіки стало відоме в Київській Русі тільки в XI ст., а саме, логічні уявлення про поняття в платонівській філософії, про закони, форми мислення, силогізм Арістотеля.

В час культурно-літературного пробудження в Україні, удругій половині XV ст., з'являються переклади на староукраїнську мову логічних трактатів Арістотеля, Авіасафа, та ін.. Тоді ж у Києві була здійснена компіляція староукраїнською мовою логічних праць середньовічного єврейського вченого Мойсея Маймоніда. Особливе значення відіграли такі його праці як «Логика Авіасафа» та «Речи Мойсея Єгиптянина» у поширенні логічних знань, оскільки ґрунтовно знайомили читачів з основним змістом «Органону» Арістотеля.

У XVI ст. під впливом ідей Реформації на етнічних землях українців зростає мережа протестантських навчальних закладів, серед яких найбільш відома Раківська академія, де логіку і метафізику читали Х. Стегман та Х. Остородт. Курс діалектики та риторики читали в братських школах на рубежі XVI—XVII ст., зокрема у львівській школі. Логіка стає обов'язковою дисципліною вивчення в Києво-Могилянській академії.

Засновником сучасної логіки, Г. Лейбніцом (1646—1716), було створено штучну мову, яка була прототипом сучасних формалізованих мов логіки. Він створив загальний метод, за допомогою якого всі істини можна було звести до певного виду обчислення, сформулював закон достатньої підстави, оригінальне вчення про гіпотезу.

І вже в Києво-Могилянській академії у курсі логіки, яку викладав професором Ф. Прокопович, були розглянуті основні положення та методи в логіці Лейбніца. З новим знанням була отримана нова трактовка і відповіді питань XVIII ст..

Наприкінці XVIII — на початку XIX ст. проблеми логіки вивчав П. Лодій, який результати своїх досліджень опублікував у працях «Логические наставляння» і «Теория общих правил», де значну увагу приділяв правилам аргументації і доведення.

Визначним українським вченим XIX ст., котрий зробив вагомий внесок у розвиток логіки, зокрема, у теорію множин, був П. Порецький (1846-1907). Він

розробив фундаментальну теорію логічних рівнянь, що було значним кроком уперед порівняно з науковими здобутками попередників. Крім цього, Порецький глибоко проаналізував таку галузь математичної логіки як теорія наслідків і причин. Йому належить одне з узагальнень класичної теорії силогізму, праці з аксіоматики, теорії чисел та ін.

Важливий внесок у розвиток логіки зробив засновник одеської логічної школи І. В. Слешинський (1854-1931), який інтересувався математичною логікою та її історією. Він довів, що алгебра логіки є своєрідний переклад аристотелівської логіки на алгоритмічну мову, що необхідний перегляд математичних доведень під кутом зору їх повноти та заміни громіздких доведень більш новими та скороченими.

Приват-доцент Новоросійського університету С. Й. Шатуновський (1859-1929) особливу увагу приділяв життю і діяльності П. Порецького (1846-1907), його теорії наслідків, несиллогістичні міркування тощо. Завдяки чому Шатуновський аксіоматично обґрунтував теорію площ, виклав теорію Галуа на основі поняття функціонального модуля. Він також працював над узагальненням поняття границі і був одним із перших основоположників конструктивних напрямів сучасної математики.

На західних етнічних землях українців значний внесок у розвиток світової логіки, а саме у розвитку логічної семантики, теорії множин, модальної й багатозначної логіки, для розв'язання проблем логіки і методології науки, зробила Львівсько-Варшавська школа.

У період радянської влади в Україні формальну логіку тривалий час ігнорували, а то й критикували як основу метафізичного методу. Тільки в другій половині 40-х років її було реабілітовано. З 60-х років почалося нове піднесення логіки, справжнє її відродження, пов'язане з працями А. Уймова, М. Поповича, А. Ішмуратова, А. Конверського та інших учених.

І вже у 1961 р. в Інституті філософії АН УРСР розпочинали свою роботу М. Попович і С. Кримський (а в Одесі — А. Уймов). Ці київські вчені та їх учні — С. Васильєв та Є. Ледніков — зробили певний внесок у розвиток символічної логіки, логічної семантики та семіотики і пробудили цікавість до цієї сфери знань.

Розвиток логіки в XIX-XX ст. пов'язаний зі зближенням її з математикою. Дж. Буль, Е. Шредер, А. де Морган, П. Порецький та інші мислителі розробили основи сучасної алгебри логіки. І вже у XX столітті вона знайшла практичне, і навіть технічне, застосування у кібернетиці, релейних схемах тощо.

Загалом передумови розвитку новим течіям і форм мислення формувалися та створювалися логіками. Вивчення логіки має велике практичне значення. Воно полягає у формуванні культури мислення і мови, які є, не спадковими, а набутими знаннями.

Тому для подальшого розвитку сучасних наук треба проводити збагачення символічного апарата логіки, розширення існуючих систем з тим, щоб отримати логічні теорії, придатні для адекватної реконструкції реальних нормативних міркувань, а також пояснення і вирішення існуючих парадоксів в сфері правових норм, економічних задач, психологічних та соціальних проблем.

Перелік посилань

1. Конверский А. Е. Логика традиционная и современная [Текст] / А. Е. Конверский. – М. : Идея-Пресс, 2010. – 380 с.
2. Жеребкін В. Є. Логіка [Текст] / В. Є. Жеребкін. – Харків, 2004. – 255 с.
3. Інформаційний центр [Електронний ресурс]: Електрон. дан. – Режим доступу: http://labook.com.ua/book_logka_639/5_tema-2-storya-logki-yak-nauki
4. Інформаційний центр [Електронний ресурс]: Електрон. дан. – Режим доступу: http://studopedia.com.ua/1_402968_rozvitok-logiki-v-ukraini.html
5. Інформаційний центр [Електронний ресурс]: Електрон. дан. – Режим доступу: <http://lawbook.online/page/logikakl/ist/ist-18--idz-ax300--nf-73.html>